

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Broj: U-III-739/2020

Zagreb, 9. prosinca 2021.

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Drugom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sutkinja Ingrid Antičević Marinović, predsjednica Vijeća, te suci Mario Jelušić, Josip Leko, Davorin Mlakar, Rajko Mlinarić i Miroslav Šumanović, članovi Vijeća, u postupku kojeg je ustavnom tužbom pokrenula Gordana Galešić iz Zadra, koju zastupaju Franko Kotlar, Ana Vidov, Ana Smoljan, Ivan Stanić i David Bajlo, odvjetnici u Odvjetničkom društvu Franko Kotlar, Ana Vidov & partneri d.o.o. u Zadru, na sjednici održanoj 9. prosinca 2021. jednoglasno je donio

O D L U K U

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Ukidaju se:

- presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: Rev 1493/2015-3 od 1. listopada 2019.,

- presuda Županijskog suda u Zadru broj: GŽ-528/13-2 od 17. ožujka 2015. i

- presuda Općinskog suda u Zadru broj: P-323/12 od 24. prosinca 2012.

III. Predmet se vraća Općinskom sudu u Zadru na ponovni postupak.

O b r a z l o ž e n j e

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Gordana Galešić iz Zadra (u daljnjem tekstu: podnositeljica), koju zastupaju Franko Kotlar, Ana Vidov, Ana Smoljan, Ivan Stanić i David Bajlo, odvjetnici u Odvjetničkom društvu Franko Kotlar, Ana Vidov & partneri d.o.o. u Zadru, podnijela je ustavnu tužbu u povodu presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: Rev 1493/2015-3 od 1. listopada 2019. (u daljnjem tekstu: osporena presuda) kojom je odbijena, kao neosnovana, revizija podnositeljice izjavljena protiv presude Županijskog suda u Zadru broj: GŽ-528/13-2 od 17. ožujka 2015. (u daljnjem tekstu: drugostupanjska presuda).

Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba podnositeljice, kao neosnovana, i potvrđena je presuda Općinskog suda u Zadru broj: P-323/12 od 24. prosinca 2012. (u daljnjem tekstu: prvostupanjska presuda).

Prvostupanjskom presudom odbijeni su, kao neosnovani, tužbeni zahtjev te eventualno kumulirani tužbeni zahtjev podnositeljice.

2. Podnositeljica u ustavnoj tužbi navodi da su joj osporenim presudom povrijeđene temeljne slobode i ljudska prava zajamčeni Ustavom Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.).

3. Za potrebe ustavnosudskog postupka, a na temelju članka 69. alineje 3. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 99/99., 29/02. i 49/02. - pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) zatražen je i pribavljen spis Općinskog suda u Zadru broj: P-323/2012.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

4. U postupku koji je prethodio ustavnosudskom postupku podnositeljica je tužbom, koju je podnijela protiv Alena Galešića (svog sina), zatražila da se naloži tuženiku da joj isplati iznos od 50.000,00 CHF i iznos od 22.000,00 USD, u protuvrijednosti u kunama, s pripadajućim zateznim kamatama.

Ukoliko joj zahtjev bude odbijen zatražila je utvrđenje da je stekla valjani pravni osnov za uknjižbu prava vlasništva nekretnine označene kao zkčbr. 2634/2 k.o. Zadar, površine 622 m², u suvlasničkom udjelu koji predstavlja 2/3 dijela od suvlasničkog udjela od 1/2 dijela upisanog u korist tuženika uz istovremeno brisanje toga prava sa imena tuženika.

4.1. U provedenom postupku utvrđeno je:

- da je podnositeljica jednoj od prodavateljica sporne nekretnine isplatila iznos od 50.000,00 CHF i 22.000,00 USD, sve to na dan zaključenja ugovora o kupoprodaji nekretnine u kojem ugovoru su kao kupci označeni tuženik i Ana Buterin,
- da je tuženik u kupnji sporne nekretnine od ukupne kupoprodajne cijene od 155.000,00 EUR-a sudjelovao sa iznosom od 35.000,00 EUR-a, a tužiteljica sa 50.000,00 CHF i 22.000,00 USD, dok je Ana Buterin sudjelovala s ostatkom novca,
- da je u zemljišnim knjigama na spornoj nekretnini na 1/2 dijela kao suvlasnik upisan tuženik, dok je na preostalom udjelu od 1/2 dijela upisana Ana Buterin,
- da se podnositeljica prva uselila u spornu nekretninu nakon kupnje.

5. Na temelju tako utvrđenog činjeničnog stanja Općinski sud u Zadru odbio je tužbene zahtjeve podnositeljice primjenom pravila o teretu dokazivanja iz članka 221.a Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. - članak 50. Zakona o arbitraži, 117/03., 88/05. - članak 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/07. - odluka USRH broj: U-I-1569/2004 i dr., 84/08., 96/08. - odluka USRH broj: U-I-1569/2004 i dr., 123/08. - ispravak, 57/11., 148/11. - pročišćeni tekst, 25/13., 28/13. - članak 145. Zakona o sudovima, 89/14. - odluka USRH broj: U-I-885/2013 i 70/19.), u bitnome, navodeći da podnositeljica nije dokazala da je stvarna volja stranaka bila da se podnositeljica naknadno upiše na

spornoj nekretnini kao suvlasnica, kao i da podnositeljica nije bila sudionik nikakvog pravnog posla kojemu bi bio cilj stjecanje vlasništva sporne nekretnine.

U mjerodavnom dijelu prvostupanjske presude, između ostalog, navedeno je:

"Analizirajući dakle dokaznu vrijednost, s jedne strane svjedočkih iskaza Gordane Galešić kći Ante te s druge strane Tomislava Padovana i Ane Buterin, razvidno je da svjedokinja Gordana Galešić kći Ante 'drži stranu' ovdje tuženiku, svome suprugu Alenu Galešiću, dok svjedoci Tomislav Padovan i Ana Buterin očito 'drže stranu' ovdje tužiteljici Gordani Galešić koja je majka odnosno svekrva ovo dvoje potonjih svjedoka. Obzirom na prije navedeno, te obzirom da i Tomislav Padovan i Ana Buterin izričito upitani odgovaraju da oni nisu već duži niz godina u dobrim odnosima sa tuženikom, a da su u dobrim odnosima sa tužiteljicom, ovome sudu je razvidno da se radi o svjedocima koji će realno biti subjektivni te da na njihovim iskazima sud ne može bazirati svoj zaključak vezano za osnovanost ili neosnovanost tužbenog zahtjeva, odnosno navoda iz odgovora na tužbu. (...)

(...)

(...) Prethodno, citirane zakonske odredbe određuju da je tužiteljica ovome sudu morala predočiti nedvojbeni dokaz ili dokaze temeljem kojih bi sud morao zaključiti o osnovanosti njenog osnovnog tužbenog zahtjeva. Ovdje odmah valja reći da u ovom spisu ne priležu nikakvi materijalni dokazi (isprave i slično) temeljem kojih bi sud eventualno mogao zaključiti da je stvarna volja ovdje stranaka bila onakva kako to tvrdi tužiteljica, odnosno da je razlog zašto je tužiteljica sa 50 tisuća CHF i 22 tisuće USD sudjelovala u kupnji one kuće bio isključivo taj da se naknadno ona na toj kući upiše za određeni suvlasnički udio. Potom se od strane ovog suda ukazuje da on u tome pravcu zbog subjektivnosti na strani svjedoka Tomislava Padovana i Ane Buterin nije mogao sagledavati njihove svjedočke iskaze kao dokaze koji bi kao nedvojbeni potkrijepili prethodno citirane tvrdnje tužiteljice iz njenog tužbenog zahtjeva glede razloga zašto je ista financijski participirala u podmirenju kupoprodajne cijene kod kupnje sporne nekretnine. Samim time ovaj sud, barem je takvo njegovo mišljenje, nije mogao isključiti na nedvojben način da bi razlog financijske participacije tužiteljice u podmirenju dijela kupoprodajne cijene bio taj da je ona te iznose dala s ciljem da pomogne svojoj djeci - sinovima da saviju krov nad glavom i budu jedni uz druge, kako to tvrdi tuženik u odgovoru na tužbu, ili da se istoj samo prepusti na korištenje samo dio sporne kuće, ali bez upisivanja iste u zemljišnim knjigama kao suvlasnice. Sud naime ukazuje na prethodni detalj jer s jedne strane i sama tužiteljica u svom iskazu između ostalog kaže da je ona sama željela pomoći, doduše ne tuženiku, već njegovoj djeci da ne žive u uvjetima u kojima su do tada živjeli, potom svjedokinja Suzana Kapitanović, za koju sud ne nalazi razloga da bi neistinito iskazivala, izričito navodi da joj je majka, ovdje tužiteljica, jednom rekla da je ona tu željela pomoći tuženiku prvenstveno zbog njegove djece da žive u adekvatnim uvjetima, dok na koncu i svjedok Tomislav Padovan koji zasigurno nije svjedočio na način da njegov iskaz ide u korist tuženika, između ostalog navodi da je sporna kuća kupljena upravo na njegovu inicijativu, a na račun djece tuženika Alena Galešića jer je ovome svjedoku njih bilo žao obzirom na uvjete u kojima su do tada živjeli.

(...)

Dakle, dovodeći u vezu zakonske odredbe citirane u prethodnom odlomku obrazloženja ove presude s rezultatima dokaznog postupka, odnosno kraj činjenice da tužiteljica Gordana Galešić nije bila sudionik nikakvog pravnog posla kojemu bi cilj bio stjecanje vlasništva sporne nekretnine u njenu korist, a da bi taj pravni posao bio zaključen sa dotadašnjim vlasnikom ili vlasnicima, a da pri tom zasigurno nije bio zaključen bilo kakav pravni posao u pisanom obliku kojemu bi cilj bio stjecanje vlasništva nekretnine u korist tužiteljice, te obzirom da dotadašnji vlasnici sporne nekretnine nisu očitovali svoju volju na bilo koji način u cilju da bi vlasništvo na -

spornoj nekretnini prešlo na tužiteljicu kao stjecatelja, ovaj sud drži da niti iz prije navedenih razloga sud nije mogao osnovanim cijeliti eventualno postavljeni tužbeni zahtjev tužiteljice."

6. Odlučujući u žalbenom postupku Županijski sud u Zadru je odbio žalbu podnositeljice i potvrdio prvostupanjsku presudu utvrdivši da podnositeljica sa svojim sinovima i Anom Buterin prije sklapanja kupoprodajnog ugovora nije postigla bilo kakav jasan dogovor glede toga da će ona participirati i u stvarnopravnom odnosu na način da bi njoj pripao određeni suvlasnički udio na spornoj nekretnini na koji udio bi se ova uknjižila u zemljišne knjige kao suvlasnica.

U mjerodavnom dijelu drugostupanjske presude, između ostalog, navedeno je:

"Ovaj sud je mišljenja da je tužiteljica htjela pomoći svojoj djeci i unucima glede rješavanja stambenog pitanja na način da je prilikom kupnje sporne nekretnine participirala sa utuženim iznosom. Tužiteljica je očito, budući je nesporno participirala u kupnji predmetne nekretnine, imala nekakva očekivanja koja joj se nisu ostvarila. Upravo na ime navedene participacije ova se prva i uselila u predmetnu kuću, odnosno na kat iste, u koji se naknadno doselio njezin sin Tomislav Padovan sa nevjenčanom suprugom Anom Buterin, s kojima je inače u boljim odnosima nego sa tuženikom. Dakle, ovaj sud drži da tužiteljica sa svojim sinovima i Anom Buterin prije sklapanja kupoprodajnog ugovora nije postigla bilo kakav jasan dogovor glede toga da će ona participirati i u stvarnopravnom odnosu na način da bi njoj pripao određeni suvlasnički udio na predmetnoj nekretnini na koji udio bi se ova uknjižila u zemljišne knjige kao suvlasnica, odnosno njena očekivanja nisu stipulirana bilo kakvim usmenim dogovorom. Osim toga, tužiteljica u činjeničnom opisu tužbe uopće ne navodi što je sa udjelom Ane Buterin, koja se jednako kao i tuženik uknjižila na 1/2 dijela predmetne nekretnine iako je i ona za kupnju predmetne nekretnine dala manje od polovice vrijednosti iste, odnosno zbog čega onda i na njenom dijelu tužiteljica nema bilo kakva potraživanja. (...)"

7. U nastavku postupka podnositeljica je Vrhovnom sudu podnijela reviziju koja je odbijena kao neosnovana uz slijedeće obrazloženje:

"Imajući na umu činjenična utvrđenja nižestupanjskih sudova, a naročito utvrđenje da je tužiteljica sudjelovala u kupnji predmetne nekretnine kako bi pomogla svojim unucima, i da sa svojim sinom i Anom Buterin prije sklapanja kupoprodajnog ugovora nije postigla jasan dogovor kako će sudjelovati i u stjecanju suvlasničkog dijela predmetne nekretnine i po ocjeni ovog suda pravilno su nižestupanjski sudovi odbili tužbeni zahtjev na isplatu spornog iznosa, jer tijekom postupka tužiteljica, a na njoj je teret dokaza, nije dokazala da je stvarna volja stranaka prije sklapanja kupoprodajnog ugovora bila da i ona na ime podmirenja dijela kupoprodajne cijene (50.000,00 CHF i 20.000,00 USD) naknadno na toj nekretnini stekne suvlasnički dio.

(...)

Nakon provedenog dokaznog postupka utvrđeno je da je predmetna nekretnina stečena pravnim poslom i to ugovorom o kupoprodaji nekretnine koji je zaključen između prodavatelja i tuženika te Ane Buterin kao kupaca te da u tom ugovoru tužiteljica nije formalno sudjelovala. Kako je predmetna nekretnina stečena pravnim poslom u kojem tužiteljica nije sudjelovala i s obzirom da se vlasništvo stječe upisom u zemljišne knjige, to su sudovi pravilno odbili i eventualno kumulirani tužbeni zahtjev.

Iako je tužiteljica prema utvrđenjima sudova sudjelovala u znatnom dijelu kupoprodajne cijene, tužbeni zahtjev je valjalo odbiti upravo u smislu odredbe čl. 114. ZV prema kojoj se vlasništvo može steći na temelju pravnog posla, odlukom suda,

odnosno druge nadležne vlasti, nasljeđivanjem i na temelju zakona. Ovaj sud smatra da tužiteljica nije stekla pravo vlasništva niti po jednom od navedenih osnova, pa se suprotni navodi revizije ukazuju neosnovanim.

Ako je tužiteljica doista sudjelovala u financiranju nekretnine s namjerom da postane suvlasnica nekretnine (što nije tijekom postupka nesporno dokazala) tada je trebala sudjelovati kao stranka predmetnog ugovora, pa su pravilno nižestupanjski sudovi primijenili materijalno pravo i kada su eventualno kumulirani tužbeni zahtjev odbili.

Prema tome, kraj ocjene nižestupanjskih sudova da je tužiteljica participirala u utuženom iznosu pri kupnji sporne nekretnine radi pomoći svojim unucima te činjenice da tužiteljica nije dala jasan dokaz da je sa svojim sinovima i Anom Buterin prije sklapanja kupoprodajnog ugovora postigla bilo kakav jasan dogovor o stjecanju stvarnopravnog odnosa na spornoj nekretnini, to se preostali navodi revizije o primjeni odredbe čl. 1101. ZOO i navoda revizije o darovanju ukazuju neosnovani."

III. PRIGOVORI PODNOSITELJICE

8. Podnositeljica u ustavnoj tužbi navodi da su joj osporenim presudom povrijeđena ustavna prava zajamčena člancima 3., 14. stavkom 2., 29. i 48. Ustava.

Povredu navedenih prava obrazlaže navodeći da joj je povrijeđeno pravo na pravično suđenje u aspektu arbitrarnosti i prava na obrazloženu sudska odluku. U tom smislu ističe da je zaključak Vrhovnog suda i nižih sudova, da podnositeljica nije postigla jasan dogovor da će joj pripasti određeni suvlasnički dio nekretnine, suprotan provedenim dokazima i iskazima saslušanih svjedoka.

Također ističe da je njen zahtjev za isplatom utemeljen primjenom odredbi o stjecanju bez osnove, a da u tom pogledu sud nije dao obrazloženje, odnosno da je pogrešno primijenio materijalno pravo.

Zaključno predlaže usvajanje ustavne tužbe, ukidanje osporene presude, kao i drugostupanjske i prvostupanjske presude i vraćanje predmeta na ponovni postupak.

IV. OCJENA USTAVNOG SUDA

9. Polazeći od navoda i razloga ustavne tužbe Ustavni sud razmotrio je prigovore podnositeljice s aspekta povrede prava na pravično suđenje zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava koji glasi:

"Članak 29.

Svatko ima pravo da ... sud pravično ... odluči o njegovim pravima i obvezama (...)"

10. Ustavno pravo na pravično suđenje propisano člankom 29. stavkom 1. Ustava jamči zaštitu od arbitrarnosti u odlučivanju sudova i drugih državnih tijela. Obrazloženja sudske odluke odnosno odluke drugih nadležnih tijela koja ne sadrže ozbiljne, relevantne i dostatne razloge za ocjenu kakva je odlukom dana, upućuju na zaključak o arbitrarnosti u postupovnom i/ili materijalnopravnom smislu.

Zaključno, stajalište je Ustavnog suda da sve dok u sudskoj odluci u povodu koje je podnesena ustavna tužba nisu navedeni dostatni i relevantni razlozi kojima se sud vodio u donošenju svoje odluke, a koji mogu dovesti do uvjerenja da je taj sud

stvarno ispitao slučaj i odgovorio na sve bitne navode stranaka, ne može se smatrati da ta odluka zadovoljava opće zahtjeve koji proizlaze iz Ustavom zajamčenog prava na pravično suđenje.

10.1. Primjenjujući navedeno pravilo na konkretan slučaj, u ovom ustavnosudskom postupku zadaća je Ustavnog suda bila utvrditi može li se način na koji je u konkretnom slučaju vođen postupak odnosno način na koji je nadležni sud obrazložio svoju odluku smatrati arbitrarnim, te je li takvim postupanjem povrijeđeno podnositeljici pravo na pravično suđenje zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava.

11. U konkretnom slučaju u provedenom postupku utvrđeno je da je podnositeljica sudjelovala u znatnom dijelu kupoprodajne cijene pri kupnji sporne nekretnine jer je jednoj od prodavateljica isplatila iznos od 50.000,00 CHF i 22.000,00 USD, a na toj nekretnini su se kao suvlasnici upisali tuženik, sin podnositeljice, i Ana Buterin, nevjenčana supruga drugog sina podnositeljice Tomislava Padovana.

11.1. Vrhovni sud je odbio reviziju podnositeljice ocijenivši pravilnim zaključak prvostupanjskog i drugostupanjskog suda da je podnositeljica sudjelovala u kupnji nekretnine kako bi pomogla svojim unucima, da nije dokazala da je stvarna volja stranaka prije sklapanja spornog kupoprodajnog ugovora bila da i podnositeljica na ime podmirenja dijela kupoprodajne cijene naknadno na toj nekretnini stekne suvlasnički dio, kao i da nije formalno sudjelovala u kupoprodajnom ugovoru slijedom čega su neosnovani tužbeni i eventualno kumulirani tužbeni zahtjev podnositeljice.

11.2. Ustavni sud primjećuje da iz dokaznog postupka nesporno proizlazi da je, nakon davanja navedenih novčanih iznosa, podnositeljica uselila u spornu nekretninu, da nema drugi prostor za život, da u spornoj nekretnini živi i danas, a da prema dostupnim podacima njezini srodnici nisu tražili njeno iseljenje.

Ustavni sud ističe da je životno nelogično da bi novčane iznose u tako visokim iznosima podnositeljica dala bez nekih očekivanja, posebno imajući na umu da podnositeljica živi u spornoj nekretnini. S druge strane životno logično je da se takvi odnosi među bliskim srodnicima ne uređuju pismenim sporazumom.

11.3. Ustavni sud također primjećuje da je podnositeljica u žalbi protiv prvostupanjske presude istaknula da je osnovan njen tužbeni zahtjev kojim traži isplatu danog novca primjenom odredbi o stjecanju bez osnove jer je tuženik povećao svoju imovinu za 1/2 dijela nekretnine iako je dao protuvrijednost od cca 1/6, a podnositeljica je dala preostali novčani iznos za koji nije ništa dobila.

Drugostupanjski sud nije odgovorio na ovaj žalbeni navod podnositeljice dok je Vrhovni sud u osporenoj presudi naveo da su neosnovani navodi podnositeljice o primjeni odredbi o stjecanju bez osnove.

Ustavni sud, međutim, primjećuje da je tuženik navedene novčane iznose primio od podnositeljice po osnovi koja je kasnije otpala pa da bi se stoga u konkretnom slučaju radilo o stjecanju bez osnove.

12. Slijedom svega navedenog ocjena je Ustavnog suda da sudovi nisu iznijeli ozbiljne, relevantne i dostatne razloge za svoje odluke odnosno da svoje pravno

stajalište nisu obrazložili na način koji ne dovodi sumnju u arbitrarnost postupanja i odlučivanja.

Stoga Ustavni sud ocjenjuje da je podnositeljici, u konkretnom slučaju, povrijeđeno ustavno pravo na pravično suđenje zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava.

13. S obzirom na zaključak o povredi prava na pravično suđenje, te točku III. izreke ove odluke prema kojoj je predmet vraćen na ponovni postupak kako bi se otklonili uočeni nedostaci koji su doveli do nepravichnosti postupka, Ustavni sud zaključuje da nije potrebno dati zaseban odgovor na ostale prigovore podnositeljice.

14. Slijedom navedenog, na temelju članaka 73. i 76. Ustavnog zakona, odlučeno je kao u izreci.

PREDSJEDNICA VIJEĆA
Ingrid Antičević Marinović, v. r.